© Biodiversity Heritage Library, http://www.biodiversitylibrary.org/; www.zobodat.at

megemlítendő növényfajra. Ilyenek: *Euphrasia cuculata* (Wahlenb); *Euphrasia verna* Bell. (*Eu. odontites* Borb vasmegye fl., non L.), *Bromus commutatus* var. *apricorum* Simk. Erd. flor.; *Trifolium aureum* Poll., *campestre* Schreb., *minus* Relhan, *pseudoprocumbens* Gmel., *Crepis virens* Vill., *Pimpinella magna* L., *Brachypodium pinnatum* (L.), *Dianthus saxigenus* Schur., *Inula obvallata* Kit. etc.

Megtekintettük Pinkafőn a falusias házak és telkek zöldséges kertjeit is Itt nagyon érdekelt az, hogy a konyhai növényzet közt, a falusi nép termesztette *Levisticum paludapifolium* (Lam.), itt is kedvelt kultur-növény.

Visszatérve kirándulásunkról, Gayer Gyula nekem *Czell-Dömölk* vidékéről két *Euphrasiát* küldött utólag. Ezek egyike hazánkban elég közönséges *Euphrasia Rostkoviana* Hayne; a másika azonban az eddig kevés helyről ösmert s ezért érdekes adatul szolgáló: *Euphrasia Kerneri* Wettst.

Midőn ezekben kirándulásunk eredményeiről beszámolok, nem tudom elhallgatni azt a törekvésünket, hogy mi itt keresve-kerestünk egy növényt, névszerint *Scirpus setaceus* L.-t., a melyet ekkorig Vasmegyében csak Freh és Piers találtak, *Hámor* mellett a *Gyöngyös* mentén. Dr. Waisbecker Antal barátom szives volt számomra onnan egy példányt küldeni; de levélben azt irá, hogy újabban hiába kereste ott. Innen eredt, hogy mi Vasmegye más folyója mentén törekedtünk e növényfaj megtalálására, — de sajnos eredménytelenül.

A Buxbaumia Hall.-k előfordulásáról hazánkban.

Über das Vorkommen der Buxbaumia Hall. in Ungarn.

Irta: / Von: } **Dr. Györffy István** (Kolozsvár).

A *Buxbaumiaceae* moha-családba mindössze csak két genus: *Buxbaumia* és *Diphyscium*, tartozik.

E két genust Lindenberg, a svéd bryologus annyira nem tartja rokonnak, hogy systemájában egymástól távoleső két családba osztja be.

Goebel[1]) szerint: «Die Buxbaumieen bilden denn auch unter den Moosen eine recht vereinzelt stehende Gruppe, es wird vielleicht zweckmässiger sein, sie nicht, wie bisher unter das Gros der acrokarpen Bryineen zu stellen, sondern ihnen ebenso wie den Sphagnaceen und Andreaeaceen eine gesonderte Stellung anzuweisen . . .»

Limpricht[2]) *Polytrichaceae* család után tárgyalja öket s egy csoportba sorolja.

A *Diphyscium*-nak[3]) zöld, assimiláló levelektől körülvett nyél-

[1]) Prod. Literatur *1* p. 104.
[2]) Prod. Liter, *2* pp. 634—45.
[3]) Csak egy speciese van a *D.* sessile (Schmid.) Lindb. [syn.: D. foliosum Mohr]. Hat nur eine Species, *D.* sessile « « « « « «

© Biodiversity Heritage Library, http://www.biodiversitylibrary.org/; www.zobodat.at

telen capsulája van, mig a *Buxbaumia*-nak sporogoniuma 5 mm. — 2 cm.-nyi nyélen ül, de — saprophytikusak lévén, — assimiláló levelei nincsenek.[4]) A *Diphyscium* elég közönséges moha.

A *Buxbaumia*-nak mindkét, t. i. *B. aphylla* L. és *B. indusiata* Brid. faja, — melyek macroscopice is jól megkülönböztethetők egymástól[5]) — hazánk több pontjáról ismeretes.

Baumgarten-nek[6]) a *B. aphylla* L.-ra vonatkozó lelőhelyi adatait — kinek nemrégiben az Erd. orsz. Múzeum-Egylet birtokába került[7]) gyűjteményében alkalmam volt meggyőződni, hogy az ott levő (3 exempl.) *B.* tényleg *B. aphylla* L — átveszik Schur[8]) és Hazslinszky[9]) műveikben[10]).

B. indusiata Brid.-ra szintén több adatot sorol fel Hazslinszky[9]). Újabban magam is két termőhelyét ismertettem volt[11]).

Hazslinszky id. művében a *B. aphylla* L.-ra vonatkozólag Simkovics L. egyik adatát is[12]) felveszi, holott Simkovics-nak Hazslinszky-től (az «irodalmi források» közt) citált[13]) ama közleménye *Buxbaumia*-ra vonatkozó adatot nem tartalmaz! Kétségtelen, hogy ez a *B. aphylla* termőhelyi adata a *B. indusiata*-ra vonatkozik, melyet Simkovics[14]) *Petrozsény* vidékéről, közleménye[15]) előszavában közöl: « . . . A Mizsa pataknak nehezen járható völgyén ismét erdei tanyánkhoz jutottam, mely mellett szép moh florára s többi közt *Buxbaumia indusiata* Brid.-re is akadtam. . . »[16]).

Magas-Tátráról közölt adatot — tudtommal — eddigelé csak Chalubinski[17]) Enumeratiojában találunk.

---

[4]) Irod. Liter. *3* p. 681.

[5]) Irod. Liter. *2* pp. 639—41.

[6]) Irod. Liter. *4* pp. 217.

[7]) Irod. Liter. *5*.

[8]) Irod. Liter. *6* pp. 847—48.

[9]) Irod. Liter. *7* p. 201.

[10]) Eddigi lelőhelyei tehát: Pozsonymegye, Sz.-Olaszi, Tluszta hegyalja (Sáros-ban), Nemes-Podhrágy mellett (Trencsén), Lázárfalva m. és a Büdös alatt (Háromszék).

Ihre bisherigen Fundorte sind also: Comit. Pozsony, Sz.-Olaszi, Berglehne Tluszta (Com. Sáros), neben Nemes-Podhrágy (Com. Trencsén), neben Lázárfalva und unter dem «Büdös» (Com. Háromszék).

[11]) Irod. *8*. T. i. A Schwarzbach mellől (Szepes m.) s a Vlegyászáról.

Lit. *8* Nämlich neben der Schwarzbach (Com. Szepes) und vom Vlegyásza.

[12]) Vide p. VII.

[13]) 1874-ben s nem 1872-ben (!) járt S. a Parengen.

S. war im J. 1874 und nicht 1872 (!) am Pareng.

[14]) Irod. Liter. *9* p. 505.

[15]) Az előszó «B), A bejárt terület körrajza» fejezetében.

Vorwort, Cap. «B), Der Umriss des begangenen Gebietes».

[16]) Eddigi adataink szerint tehát a köv. helyekről ismerjük a *B. indusiata*-t: Branyiszkó szepességi lejtőin, Galnusz hegy, Koritnicza, Korpona, Mizsa patak (Pareng), Schwarzbach (Szepes m.), Vlegyásza.

B. indusiata ist also nach unseren bisherigen Daten von folgenden Ort n bekannt: Auf den Zipser Lehnen des Branyiszkó, Berg Galmusz, Koritnicza, Korpona, Bach Mizsa (Pareng), Schwarzbach (Rox), Vlegyásza.

[17]) Irod. Liter. *10* p. 110.

[18]) Irod. Liter. *11* p. 50 22.

© Biodiversity Heritage Library, http://www.biodiversitylibrary.org/; www.zobodat.at

Ez év nyarán *Buxbaumia indusiata*-t magam is több helyen gyűjtöttem: tekintve, hogy hazánknak vajmi kevés pontjáról ismerjük eme kis mohát, úgy hiszem, eme adataim is feljegyzésre méltók.

A *Magas-Tátra* vidékén *Barlangliget* (Höhlenhain) fürdő közelében, az «Ivánka-út» melletti fenyvesben *Cimicifuga foetida* L., *Mulgedium alpinum* L., *Stachys silvatica* L., *Neottia Nidus avis* Rich., *Geum rivale* L. és *Aspidium Filix mas* L., növényektől elborított árnyas helyen, egy korhadt *Abies excelsa* DC.-n gyűjtöttem 6 *B. indusiata* példányt, melyeknek szépen fejlett, még fel nem repedt indusiummal burkolt sporogoniumuk volt. Circa 700 m. t. sz. f. 1904. VIII. 12.

Barlangliget mellett, a mészsziklák küzül egyszerre tekintélyes vastagságban, nagy zúgással kitörő «Rausch-Quelle»-től pár lépésnyire, zúzmók és májmohoktól ellepett fenyő- *(Ab. excelsa-)* tönkön 5 példányt kaptam: többnek capsulája már lehullott, megérett s csak a széta maradt meg a capsula nyakával s basalis részének fala-czafatjaival. 700 m. t. sz. f. 1904. VIII. 28.

A «Beim Rausch» nevű erdőben — a bélai cseppkőbarlang felé — kissé napsütötte helyen kaptam, út mentén, pudvás fenyőtuskókon apróbb 0·5 cm. magas sétájú példákat (1904. VIII. 27.) Ezek is egész érettek voltak már, capsulájuk majdnem vízszintes helyzetű volt.

Ruzsbach-fürdő (Szepes m., Podolin közelében) környékéről szintén vannak pudvás jegenye-fenyőn talált *B. indusiata* példáim. Gyűjtési idő: 1904. VII. 10.

Gömör m.-ben az *Eleskő* (972 m.) mellett emelkedő «Ducsa» hegy oldalában levő világhires *Dobsinai jégbarlang* környékén is találtam több példány *B. indusiata*-t, 1904. VIII. 24-én, korhadt jegenye-fenyő tuskókon.

In die Familie *Buxbaumiaceae* der Moose gehören im Ganzen nur zwei Genera: *Buxbaumia* und *Diphyscium*.

Lindberg, der schwedische Bryolog hält diese zwei Genera gar nicht für verwandt und teilt sie auch in zwei Familien ein, die systematisch weit von einander stehen.

Goebel's[1]) Auffassung habe ich im ung. Texte wörtlich citiert.

Limpricht[2]) beschreibt sie nach der Familie *Polytrichaceae* und fasst sie in eine Gruppe zusammen.

Diphyscium[3]) hat eine stiellose, von grünen, assimilirenden Blättern umgebene Kapsel, während das Sporogonium von *Buxbaumia* auf einem 5 mm. — 2 cm. langen Stiel sitzt, weil es aber ein saprophytisches Moos ist, hat es keine assimilierende Blätter.[4]) *Diphyscium* ist ein ziemlich häufig vorkommendes Moos.

Beide *Buxbaumia*-Arten, nämlich *B. aphylla* L. und *B. indusiata* Brid. — die man auch macroscopisch gut von einander unterscheiden kann![1]) — sind von mehreren Orten unseres Vaterlandes bekannt.

---

*) Die Litteraturangaben vgl. im ung. Texte.

© Biodiversity Heritage Library, http://www.biodiversitylibrary.org/; www.zobodat.at

Die von Baumgarten[2]) angegebenen Daten der sich auf *B. aphylla* L. beziehenden Fundorte — ich hatte Gelegenheit mich zu überzeugen, dass die im Herbarium Baumgarten's das unlängst in den Besitz des «Siebenb. Museum-Vereines» gelangte,[3]) vorhandenen (3 Exempl.) *Buxbaumia*, wahrlich *B. aphylla* L. ist — übernehmen Schur[4]) und Hazslinszky[5]) in ihren Werken.[6])

Über *B. indusiata* Brid. finden wir auch bei Hazslinszky[5]) mehrere Daten. Unlängst habe auch ich zwei Standorte veröffentlicht.[7])

Das cit. Werk von Hazslinszky enthält auch eine auf *B. aphylla* L. bezügliche Angabe L. Simkovics's,[8]) wo doch diese von Hazslinszky (unter den literarischen Quellen) citierte Abhandlung Simkovics's keine auf *Buxbaumia* bezügliche Daten enthält! Zweifellos bezieht sich diese Date über den Standort von *B. aphylla* auf *B. indusiata*, welche Simkovics[2]) im Vorworte seiner Abhandlung[3]) aus der Gegend von *Petrozsény* erwahnt: «... Im schwer zugänglichen Tale des Baches «Mizsa» gelangte ich wieder zu unserem Waldlager, neben welchem ich auf sehr schöne Moos-Flora und unter Anderen auch auf *Buxbaumia indusiata* Bried. stiess».[4])

Aus der *Hohen Tátra* mitgeteilte Daten finden wir bisher — meines Wissens — nur in der Enumeratio Chalubinski's[5]):

«*262. Buxbaumia indusiata* Brid.

Limpr.[6]) (p. 52) in Wäldern um Podspady».

Im Sommer dieses Jahres sammelte auch ich *Buxbaumia indusiata* an mehreren Stellen; und da wir dieses kleine Moos nur von wenigen Orten unseres Landes kennen, glaube ich, dass diese meine Daten nennenswert sind.

In der *Hohen Tátra* bei *Barlangliget* (Bad Höhlenhain) sammelte ich in dem neben den «Ivánka-Weg» gelegenen Tannenwald, an einer von *Cimicifuga* (etc. vide supra) bedeckten, schattigen Stelle, auf einem *Abies excelsa* Dc. Stamm 6 Exemplare *Buxbaumia indusiata*, deren schön entwickelte Sporogonien mit dem noch nicht aufgeplatzten Indusium bedeckt waren. Circa 700 M. ü. d. M. 12. VI. 1904.

Neben *Barlangliget*, von der aus dem Kalkfelsen plötzlich mit Mächtigkeit und grossem Getöse hervorbrechenden «Rausch-Quelle» einige Schritte entfernt, fand ich auf einem mit Flechten und Lebermoosen bewachsenen Fichtenstamme 5 Exemplare; die Kapsel der meisten waren schon abgefallen, reif, und nur die Seta blieb mit dem Halse der Kapsel und den Wand-Überresten des basalen Teiles übrig. 700 M. ü. d. M. 28. VIII. 1904.

Im Walde «Beim Rausch», gegen die Belaer Tropfsteinhöhle, fand ich auf einer sonnigeren Stelle, neben dem Weg auf morschen Fichtenstämmen kleinere, mit 0·5 cm. hoher Seta versehene Exemplare (27. VIII. 1904). Auch diese waren schon ganz reif, ihre Kapsel standen schon beinahe wagerecht.

© Biodiversity Heritage Library, http://www.biodiversitylibrary.org/; www.zobodat.at

Auch vom *Bad Rauschenbach* (Com. Szepes, in der Nähe von Podolin) besitze ich gleichfalls auf morscher Fichte gefundene Exemplare von *B. indusiata.* Datum des Sammelns: 10. VII. 1904.

Im Com. Gömör fand ich den 24. VIII. 1904. in der Umgebung der weltberühmten *Dobsina-er Eishöhle*, die sich an der Berglehme des sich neben dem *Spitzenstein* (972 M.) erhebenden «Ducsa» befindet, auf faulen Fichtenstämmen auch mehrere Exemplare der *B. indusiata.*

Irodalom. — Citierte Abhandlungen.

1) Goebel K.: Archegoniatenstudien mit 4 Tafeln. Flora od. allg. bot. Zeit. 76. B. Ergänzungsband zum Jahrg. 1892.

2) Limpricht, K. G: Die Laubmoose Deutschlands, Österreichs und der Schweiz. II. Abth. Leipz. 1895 II. Aufl. (Rabenhorst's: Kryptogamenflora IV. B.).

3) Haberlandt, Dr. G.: Beiträge zur Anatomie und Physiologie der Laubmoose [Pringsheim's Jahrbücher f. wiss. Bot. B. XVII. Heft 3].

4) Baumgarten, J. Ch. G: Enumeratio stirp. magn. Transsilv. princ. etc. Tomus Quartus. Cibinii 1846.

5) Richter, Dr. A.: Jelentés az Erdélyi Orsz. Múz. növénytáráról az 1900. évben etc. Értesitö II. term. szak. XXIII. k. II—III. f. 1901.

6) Schur, Dr. Ferd.: Enumeratio plantarum Transsilvaniae etc. Vindobonae 1866.

7) Hazslinszky F.: A magyar birodalom mohflorája. Budapest, 1885.

8) Györffy J.: Bryologiai jegyzet. Magyar botanikai Lapok. 1903. 9/10. sz. Négy ritkább növény új termöhelye Erdélyben. Magy. bot. Lap.

9) Simkovics L.: Bánsági s hunyadmegyei utazásom 1874-ben. Mathem és term tud. közlemények etc. XV. k. 1877/78. pp. 479 - 624.

10) Chalubinski, Dr. F.: Enumeratio muscorum frondosorum Tatrensium hucusque cognitorum etc. 1886

11) Limpricht, K. G.: Novitäten aus d. Laubmoosflora d. Hohen Tátra (Bericht ü. d. Tätigk. d. bot. Sect. d. Schles. Gesellsch. für vaterl. Cultur. Breslau 1874)

Fragmente zu einer Monographie der Gattung Koeleria.

Von **Ph. Dr. Karl Domin**, Assistenten der Botanik an der k. k. böhm. Univers. in Prag.

(Folytatás — Fortsetzung).

2 Rhizomatibus non repentibus nec bulbosis.

A) *Aut plantae robustae culmis robustis striatis, foliis planis latioribus plerumque viridibus rarius inconspicue glaucescentibus*[10]) *vaginis rigidioribus sed pro more culmum laxe ambientibus et iis foliorum infimorum interdum pubescentibus exceptis nunquam molliter pilosis, panicula saepe robusta, spiculis maioribus vel minoribus sed glumis semper latioribus*

aut plantae graciliores habitu formis nonnullis K. gracilis haud dissimiles sed alpina vel subalpina incolentes, spiculis coloratis.

10) *K. hirsuta* Gaud. interdum eximie glauca arista conspicua a sect. B. discernitur.

ZOBODAT - www.zobodat.at

Zoologisch-Botanische Datenbank/Zoological-Botanical Database

Digitale Literatur/Digital Literature

Zeitschrift/Journal: Ungarische Botanische Blätter

Jahr/Year: 1904

Band/Volume: 3

Autor(en)/Author(s): Györffy Stephan [István]

Artikel/Article: A Buxbaumia Hall.-k elöfordulásáról hazánkban. Über das Vorkommen der Buxbaumia Hall. in Ungarn. 250-254